

www.strik.rs

www.strik.rs

NASLOV ORIGINALA

Vigdis Hjorth
Er mor død

UREDNIKA

Ljubica Pupezin

Objavlivanje ove
knjige pomogao je
program „Kreativna Evropa“
Evropske unije

The European Commission support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents which reflects the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.

This translation has been published with the financial support of NORLA.

Copyright © Cappelen Damm as 2020

Copyright © 2022, Štrik, za srpski jezik

Sva prava zadržana. Nijedan deo ove knjige
ne sme se umnožavati ni u kom obliku bez prethodne
dozvole izdavača ili vlasnika izdavačkih prava.

VIGDIS JURT

Nasleđe

PREVEO S NORVEŠKOG
Radoš Kosović

Beograd, 2022.

Čini ono što moraš kao da to želiš.

Slavoj Žižek

Moj otac je umro pre pet meseci, u zgodnom ili nezgodnom trenutku, kako za koga. Mislim da on sam ne bi imao ništa protiv tako iznenadnog odlaska, baš tada, čak sam posumnjala da je namerno pao kad su me obavestili, pre nego što sam saznala sve pojedinosti. To je suviše ličilo na nešto iz romana da bi bilo slučajno.

U nedeljama pre njegove smrti moje dve mlađe sestre i moj stariji brat zapali su u žestoku svađu oko podele imovine, tačnije porodičnih vikendica na Valeru. A samo dva dana pre očevog pada uključila sam se i ja, na bratovljevoj strani, protiv sestara.

Ta svađa stigla je do mene na neobičan način. Jednog subotnjeg prepodneva kojem sam se radovala jer je samo trebalo da pripremim predavanje za seminar o savremenoj drami u Fredrikstadu te večeri, pozvala me je sestra Astrid. Bilo je vedro i lepo novembarsko jutro, sunce je sijalo, pomislila bih da je proleće da nije bilo golog drveća koje se protezalo ka nebu i crvenog lišća koje je prekrivalo zemlju. Bila sam vedra, skuvala sam kafu, jedva sam čekala da odem u Fredrikstad i prošetam starim gradom posle predavanja, da odem do nasipa sa psom kojeg ću povesti i vidim reku. Istuširala sam se, izašla iz kupatila i videla da imam nekoliko propuštenih poziva od Astrid. Pomagala sam joj da uredi zbirku članaka, pomislila sam da je zato zvala.

Šapatom se javila na telefon. Sačekaj malo, rekla je, u pozadini se čulo zujanje kao da se nalazi u prostoriji punoj električnih aparata. Sačekaj malo, ponovila je, opet šapatom, i sačekala sam. U bolnici sam, u Dijakonjemeu, rekla je razgovetnije, zujanje je nestalo. Mama, rekla je. Ali sad je dobro. Više nije u opasnosti.

Pilule, rekla je, sinoć se predozirala, ali dobro je prošlo, samo je mnogo umorna.

To se dešavalo i ranije, ali uvek posle niza teških događaja, pa nije bilo ovako neočekivano. Astrid je ponovila da je majka sada dobro, više nije u opasnosti, ali bilo je povuci-potegni. Majka ju je zvala u pola pet ujutru i rekla da se predozirala, baš tako: Predozirala sam se. Astrid i njen muž su te noći bili na žurki, taman su stigli kući i nisu mogli da voze, Astrid je pozvala oca, koji je našao majku na podu u kuhinji i onda pozvao lekara iz susedstva koji je odmah došao, ali nije bio siguran da li treba pozvati hitnu pomoć, pa ih je za svaki slučaj pozvao, i onda su ambulanta kola odvezla majku u Dijakonjeme, gde sada leži, van opasnosti, ali vrlo umorna.

Zašto, pitala sam i Astrid se spetljala, ali posle izvesnog vremena shvatila sam da su stare porodične vikendice na Valeru prebačene na moje sestre, Astrid i Osu, bez znanja našeg brata Borda. A kad je konačno saznao za to, smatrao je da je procena tržišne vrednosti po kojoj su ih dobile preniska. Poludeo je zbog toga i napravio haos, rekla je. Pre toga mu je pisala zato što se bližio majčin osamdeseti rođendan, i očev osamdeset peti, to je trebalo obeležiti, pa je pozvala Borda i njegovu porodicu na proslavu, ali on joj je odgovorio da ne želi da je vidi, prigrabila je vikendice na Valeru, to je samo još jedna u nizu nepravdi koje je pretrpeo u porodici to-

kom godina, Astrid misli da niko osim nje nema nikakvih prava.

Ton i sadržaj odgovora zaprepastili su Astrid, pa je pokazala poruku majci, koja se takođe zaprepastila i zato predozirala i završila u bolnici, tako da je na neki način Bord kriv.

Ali kad ga je Astrid pozvala da ga obavesti o majci, on je optužio nju. Tako je bezosećajan, rekla je. Služi se niskim udarcima, koristi decu. Bordova deca su izbrisala Astrid i Osu sa spiska prijatelja na Fejsbuku i napisala majci i ocu da su tužni zbog gubitka vikendica. Majka se uplašila da će izgubiti kontakt s Bordovom decom.

Rekla sam joj da prenese majci da joj želim brz oporavak, nisam znala šta drugo da kažem. Biće joj drago da to čuje, odgovorila je.

Čudno je to što sasvim nasumično upoznajemo ljude koji će kasnije presudno uticati na dalji tok našeg života, koji će nas u odsudnom trenutku posredno ili neposredno navesti da pođemo drugačijim putem. Ili se možda to ne dešava nasumično? Da li nekako naslutimo da smo se našli pred osobom koja će nas pogurati u smeru u kojem svesno ili nesvesno želimo da pođemo, pa se zato sprijateljimo s njom? Ili pak osetimo da dotična osoba predstavlja moguću opasnost za nas, da bi nas mogla izbaciti iz željenog koloseka, pa odlučimo da je više nikada nećemo videti? Čudno je koliko jedna jedina osoba može da utiče na naše postupke u presudnoj situaciji, zato što smo se obratili baš njoj.

Nisam popila kafu, uznemirila sam se, obukla se i izašla na vazduh, da pročistim glavu. Nisam reagovala kako je trebalo, pomislila sam. Pozvala sam Serena, koji od sve moje dece najbolje razume našu porodicu. Predoziranje ga je iznenadilo, naravno, ali već je slušao o tome i znao da se sve na kraju dobro završavalo, mama je uvek pozivala na vreme. Kad sam stigla do vikendica i procene njihove vrednosti, porazmislio je i rekao da razume Bordovu reakciju. On se nije udaljio od roditelja kao ja, sve vreme je bio tu, možda nije bio toliko blizak s majkom i ocem kao Astrid i Osa, ali to nije razlog da ga kažnjavaju.

Zvala sam i Klaru, koja se naljutila. Ne treba se igrati sa smrću. I ne treba da samo dvoje od četvoro dece dobiju porodične vikendice, i to po niskoj ceni.

Majka i otac su imali pravo da rade šta hoće, naravno, ali poslednjih godina su se stalno zaklinjali da će sva njihova deca dobiti jednak deo nasleđstva. A onda se ispostavilo da ćemo Bord i ja dobiti neobično malu svotu kao nadoknadu za vikendice. Zato se Bord toliko naljutio,

razumela sam, a i zato što ga niko nije obavestio da je to uopšte odlučeno. Ni ja nisam znala, ali ja sam se godina-ma držala podalje od ostatka porodice. Tokom poslednjih dvadeset godina imala sam kontakt samo sa Astrid, i to u vidu dva-tri telefonska razgovora godišnje. Zato sam se iznenadila kada mi je za rođendan pre nekoliko meseci stigla poruka od najmlađe sestre Ose, s kojom se nisam čula sto godina. Napisala je da mi je čestitala i prethodne rođendane, samo što je slala poruke na pogrešan broj. Sa-da su se kockice složile. Dotad je bilo dva na jedan, Astrid i Osa protiv Borda, ali ako bih se ja umešala, odnos snaga je mogao da se poremeti. Ja sam inače otvoreno rekla da me nasledstvo ne zanima. Sestre su se verovatno nadale da sam ostala pri tome, ali nisu mogle da budu sigurne. To sam rekla Astrid kad je ponovo počela da me nagovara da se pomirim s roditeljima. Emotivno me je ucenjivala, takav sam utisak imala, govorila mi je koliko oni pate zbog toga što me ne viđaju, koliko su ostarili, neće oni još dugo, zar mi je toliko teško da svratim za neki praznik ili makar jubilarni rođendan? Sigurno je majka opet počela da navaljuje na nju. Ali priča o starosti i smrti nije me smekšala, naprotiv, naljutila me je i rastužila. Zar je Astrid zaboravila zašto sam otišla? Sve sam joj već obja- snila. Rekla sam joj da mi je muka od majke i oca, izneve- rila bih samu sebe kada bih se našla s njima kao da ništa nije bilo, nisam to mogla da uradim, a pokušala sam! Ne, nisam smekšala, naljutila sam se i rastužila, ne odmah, ali posle, noću, kad sam napisala imejl. Napisala sam da

više nikada neću videti roditelje, da nikada neću kročiti u Ulicu Brote, slobodno mogu da me razbaštine.

Kad sam odlučila da presečem veze s porodicom, majka me je često zvala, bilo je to pre mobilnih telefona, pa nisam znala ko je na drugom kraju. Čas je plakala, čas me je grdila, što mi je pričinjalo fizički bol, ali nisam imala izbora, jer ako sam htela da preživim, ako nisam htela da potonem i udavim se, morala sam da se držim podalje. Pitala me je zašto neću da je vidim, kao da nije znala zašto, postavljala mi je nemoguća pitanja: Zašto mrziš rođenu majku? Bezbroy puta sam joj ponovila da je ne mrzim, sve dok je stvarno nisam zamrzela, toliko sam joj objašnjavala i više nisam imala snage da objašnjavam ako će već sledećom prilikom sve biti kao da ništa nisam rekla i ako ću ponovo imati utisak da me ne sluša, po sto-ti put.

Prvih godina bilo je mnogo drame zbog takvih razgovora. Majka je zvala s novim optužbama i molbama, a ja sam se uzrujavala i gubila glavu. Ali s vremenom je sve manje zvala i na kraju je digla ruke, rekla bih, verovatno je i njoj mirna svakodnevica bila draža od tog večitog kidanja koje su naši nepomirljivi razgovori donosili. Zato je Astrid s vremena na vreme morala da pokuša umesto nje.

Bilo kako bilo, majka se poslednjih godina retko javljala. Dešavalo se da mi pošalje poruku kad se razboli, a razboljevala se koliko i svi stari ljudi. Bolesna sam, možemo li da se čujemo? To se dešavalo kasno uveče, ne znam da li je pre toga pila, ali ja svakako jesam pa sam odgovarala da pozove sutra pre podne. Onda bih napisala Astrid da ću razgovarati s majkom o njenoj bolesti i lečenju, ali da ću spustiti slušalicu čim počne da dram i da me optužuje. Ne znam da li je Astrid to prosleđivala, ali kada bi me majka sutradan zvala, govorila je samo o bolesti i lečenju, i možda je posle razgovora, isto kao ja, imala utisak da je sve dobro prošlo. U svakom slučaju više nije izlivala svoju ogorčenost i tugu na mene, nego na Astrid, kojoj sigurno nije bilo lako da se nosi s majčinom ogorčenošću i tugom, pa valjda i nije bilo čudno što je pokušavala da me usmeri ka pomirenju.

Zbog te ogorčenosti i tuge koje sam nanela roditeljima, očekivala sam da će me razbaštiniti. Samo je obzir prema sopstvenom ugledu mogao da ih odvrati od toga, jer to ne izgleda lepo, a držali su do ugleda.

Ali sve je to bilo veoma daleko, oboje su bili zdravi i krepki.

Zato sam se iznenadila kad sam za Božić pre tri godine dobila pismo od majke i oca. Moja odrasla deca prosla-